

NARATYVISTIKA VOKIETIJOJE

NIJOLĖ LAURINKIENĖ

1996 m. išėjusi „Fabula“ – 37 žurnalo tomas*. Šis naratyvų tyrinėjimui skirtas žurnalas leidžiamas nuo 1958 m. Įsteigtas žymaus etnologo Kurto Ranke's. Redakcija įsikūrusi Vokietijoje, Getingene. Dabar „Fabulos“ sudarytojai, pagrindiniai rengėjai – Rolfas Wilhelmas Brednichas ir Hansas Jürgas Utheris.

Žurnalas pradedamas straipsniu, skirtu garsiam naratyvų tyrinėtojiui, kultūrologui, aktyviam „Fabulos“ bendradarbiui Rudolfui Schendai, kuriam 1995 m. rudenį sukako 65 metai. Straipsnis parengtas Ursulos Brunold-Bigler kalbos, pasakytos šio jubiliejaus proga 1995 m. spalio 13 d., pagrindu. Naratyvų tyrinėjimui R. Schenda paskyrė 25 savo gyvenimo metus. Mokslininkas gimė 1930 m. Jesene, studijavo romanistiką ir anglistiką Europoje ir JAV universitetuose. Apgynė daktaro ir habilituoto daktaro disertacijas. Jo studija „Tauta be knygos“ („Volk ohne Buch“), pirmąkart išėjusi 1970 m. kaip habilitacinio darbo publikacija, buvo išleista net tris kartus. Tai – populiarios literatūros tyrinėjimas socialinės istorijos aspektu. Šios literatūros ir kitokio pobūdžio naratyvų tyrinėjimui skirtos ir vėlesnės autoriaus knygos: „Die Lesestoffe der Kleinen Leute. Studien zur populären Literatur im 19. und 20. Jahrhundert“ (München, 1976); „Von Mund zu Ohr. Bausteine zu einer Kulturgeschichte volkstümlichen Erzählens in Europa“ (Göttingen, 1993); „Das ABC der Tiere. Märchen, Mythen und Geschichten“ (München, 1995) ir kt. R. Schenda priklauso Hermano Bausingerio įkurtai Tiubingeno mokyklai, kuri populiariąją literatūrą tyrinėja ne kaip mitinį, nuo istorinio proceso izoliuotą reiškinių, o kaip kompleksą su kasdienybe susijusių patirčių ir raiškos būdų, kurie yra veikiami, formuojami epochinių visuomenės raidos tendencijų.

Ingo Schneider iš Insbruko straipsnyje „Pasakojimas internete“ aptaria mi komunikatyviosios kultūros aspektai kompiuterių eroje. „Informacinė re-

* Fabula. Zeitschrift für Erzählforschung. Begründet von Kurt Ranke. Hrsg. von Rolf Wilhelm Brednich und Hans Jörg Uther, Bd. 37, Heft 1/2. Berlin-New York, 1996. – 189 p.

voliucija" pakeitė visą mūsų gyvenimą. Tai paveikė ir etnologiją bei tarptautinį naratyvų tyrinėjimą. Tapo įmanoma į internetą įvesti ir dokumentuoti įvairių rūšių istorijų pasakojimą ir rašymą.

Įdomus Olafo Brillio iš Brėmeno straipsnis apie naują pasakojimų rūšį – siaubo mįslės. Šio tipo mįslės pasaulyje dabar jau yra plačiai žinomos. Vokietijoje jos paplito devintajame šio amžiaus dešimtmetyje, nors atsirado gerokai anksčiau – septintojo dešimtmečio pradžioje ir daugiausia buvo pasakojamos studentų. Tai – modernaus naratyvo rūšis. Ji dar mažai tyrinėta. Siaubo mįslės – makabriškos istorijos, pateikiamos kaip mįslės. Pasakojama glaustai, nutylint kai kurias detales, kurios turi būti atspėtos, įmintos. Kartais pateikiami sudėtingi įminimai, tuo tarpu atsakymas gali būti labai paprastas. Viena tokių mįslių: „Ein Mann mit einem Paket kommt auf ein Feld und stirbt“ (Vyras su ryšuliu ateina į lauką ir miršta). Įminimas būtų toks: ryšulyje buvo parašutas, kuris neišsiskleidė (p. 38). Kita siaubo mįslė: „Ein Mann geht durch eine Tür und fünfzig Leute sterben“ (Vyras eina pro duris ir penkiasdešimt žmonių miršta). Įminimas: lakūnas norėjo nueiti į tualetą, bet sumaišė duris (p. 40). Siaubo mįslės, anot O. Brillio, artimos tokiems naratyvų žanrams kaip saktė ir detektyvas.

Marijos Stanonik iš Liublianios straipsnis skirtas literatūriniam folklorizmui. Literatūrinis folklorizmas apibrėžiamas kaip kultūros reiškiny, kaip transformacija liaudies kultūros simbolių, pavyzdžių į modernios kultūros informacijos lygmenį (p. 72). Autorė remiasi ir amerikiečio Richardo M. Dorsono koncepcija: folklorizmas – tai *fake lore* 'falsifikuotos žinios, mokslas'. Analizuojamos folklorizmo funkcijos: patriotinė, kultūrinė, susijusi su turizmu, komercija.

„Fabuloje“ taip pat skelbiami straipsniai: Yoav Elsten / Avidovo Lipskerio, Ramato Gano iš Izraelio „Jozefas, kuris laikosi šabo“ ir Heinzo Rölleke's iš Vupertalio „Ankstesnis Dorothea Viehmann įnašas į Grimmų pasakas“.

Nemaža dėmesio „Fabuloje“ skiriama naujų naratyvistikos leidinių aptarimui. Šiame tome pristatoma ir lietuvių tautosakos publikacija – Jono Basanavičiaus „Lietuviškos pasakos įvairios“ (kn. 1 – 2. V., 1993, 1995), kurią parengė Kostas Aleksynas, o įvadus parašė Leonardas Sauka. Leidinį recenzuojanti Adelė Seseskytė teigia, kad J. Basanavičiaus skelbiami kūriniai pateikiami su moksliniais komentarais, t. y. parodomi plačiame tarptautiniame kontekste, nustatomas siužetų santykis su kitų tautų (latvių, estų, vokiečių, baltarusių, rusų, ukrainiečių, suomių, švedų, danų, prancūzų ir kt.) atitikmenimis, išryškinamas lietuvių pasakų originalumas.

Bronislava Kerbelytė supažindina su serijos „Sibiro ir Tolimųjų rytų tautų folkloro paminklai“ leidiniais. Numatoma išleisti 60 šios serijos tomų, kuriuose bus publikuoti 36 tautų tautosakos tekstai originalo ir rusų kalbomis. 1990 m. pasirodė pirmieji šios serijos tomai, kuriuos, taip pat 1991 – 1994 m. aptariamo leidinio knygas, B. Kerbelytė ir pristato.

„Fabuloje“ recenzuojami ir tokie reikšmingi pastarųjų metų leidiniai kaip „Pasakų enciklopedijos“ VII t. („Enzyklopädie des Märchens“, Bd. 7, Lieferung 1 – 5. Berlin-New York, 1991/92/93), Walterio Scherfo „Pasakų žody-

nas" („Das Märchen-Lexikon. München, Bd. 1 – 2, 1995), Satu Apo „Suomių stebuklinių pasakų naratyvų pasaulis" („The Narrative World of Finnish Fairy Tales". – FFC № 256, Helsinki, 1995) ir kt.

NARATIVISTICS IN GERMANY

NIJOLĖ LAURINKIENĖ

Summary

Fabula, a journal of the studies into narration (Bd 37, Heft 1/2. Berlin-New York, 1996), is under review.